

радянської сторони становили близько 3 тисяч убитих, 8–10 тисяч поранених, у польський полон потрапило понад 2 тисячі червоноармійців. Українським фронтом було інтерновано 230–250 тисяч вояків польської армії, в тому числі від 10 до 15 тисяч офіцерів” [5, с.32–33]. Спільні паради німецьких і радянських військ укотре поховали надії українців на державну суверенізацію, на позитивне розв’язання “українського питання”.

1. Грищенко Т. Геостратегія постбіполярності (сучасні американські концепції та Україна) / Т. Грищенко // Політична думка. – 1991. – № 1. – С. 42–50.
2. Крамар Ю. Політика польської адміністрації щодо національних меншин на Волині у міжвоєнний період / Ю. Крамар // Друга світова війна і доля народів України : матеріали II Всеукр. наук. конф. (Київ, 30–31 жовт. 2006 р.). – К. : Зовнішторгвидав, 2007. – С. 331–338.
3. Кудряченко А. І. Геополітичне сходження України: проблеми, сучасний стан, перспективи / А. І. Кудряченко // Проблеми і перспективи української реформації. – К. : Смолоскип, 2001. – 312 с.
4. Культурне життя в Україні: Західні землі : зб. док. та матеріалів, 1939–1953. – К., 1995. – Т. 1. – 242 с.
5. Кучерепа М. Волинь у геополітичних планах СРСР і Німеччини 1939 р. / М. Кучерепа // Друга світова війна і доля народів України : матеріали II Всеукр. наук. конф. (Київ, 30–31 жовт. 2006 р.). – К. : Зовнішторгвидав, 2007. – С. 20–39.
6. Левандовський В. Україна в геополітичних концепціях першої третини ХХ століття / В. Левандовський // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 34–42.
7. Понедельнік Л. Політика радянського режиму на західноукраїнських землях у культурній сфері (вересень, 1999–1940 рр.) / Л. Понедельнік // Друга світова війна і доля народів України : матеріали II Всеукр. наук. конф. (Київ, 30–31 жовт. 2006 р.). – К. : Зовнішторгвидав, 2007. – С. 302–314.
8. Ярош Б. Насильницька колективізація волинського села у 30–50-ті рр. (за новими архівними джерелами) / Б. Ярош // Науковий вісник Волинського держ. ун-ту. – Сер. Історія. – 1997. – № 3. – С. 52–61.

“Український вопрос” как перспектива обретения государственной независимости всегда зависел от совокупности многих факторов политического, мировоззренческого и психологического порядка. В соответствии с эпохой изменялась иерархия значимости тех или иных аспектов, но геополитическая составляющая не только всегда оставалась неотъемлемой частью этой совокупности детерминант, но и занимала в ней определяющие позиции.

Ключевые слова: “український вопрос”, государственная независимость, детерминанты, иерархия политических приоритетов, значимость, геополитическая сфера.

“Ukrainian question” as the prospect of independence has always depended on a combination of many factors of political, philosophical and psychological quality. According to the era the hierarchy of importance of certain aspects has been changing, but geopolitical component not only has always been an integral part of this set of determinants, but it took the decisive position.

Keywords: “Ukrainian question”, state independence, determinants, the hierarchy of policy priorities, the significance, the geopolitical sphere.

УДК 323.1

ББК 66.4

Василь Марчук

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ: СУВЕРЕННІСТЬ І НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ

У статті аналізується шанс України обрати євроінтеграційний курс розвитку без втрати своєї самобутності та національної ідентичності. Як ілюстрація перспективи проєвропейського вектора інтеграції України розглядається досвід Польщі, яка ще з 90-х років минулого століття чітко визначила курс на євроінтеграцію.

Ключові слова: національна ідентичність, національна самобутність, європейська інтеграція, перспективи інтеграції України, транскордонна взаємодія, угода про асоціацію з ЄС, польський досвід європейської інтеграції.

Сучасна система міжнародних відносин характеризується високим рівнем взаємозалежності, що призводить до зменшення абсолютної ваги й трансформації ролі дер

державного суверенітету та національних інтересів. Відповідні зміни стають найбільш очевидними на прикладі участі держав в інтеграційних утвореннях.

Формування нової системи міжнародних відносин, поглиблення інтеграційних процесів в Європі, якісна зміна співпраці між провідними стратегічними партнерами України є нині одним з головних чинників, що впливають на реалізацію національних інтересів нашої держави.

Ще недавно, усього трохи більше як двадцять років тому, Київ і Вільнюс були столицями республік одного й того ж комуністичного тоталітарного Союзу. Географічно вони залишилися там, де й були, але нині Литва головує серед 28 країн і бере на себе відповідальність за рішення, наслідки впровадження яких рівною мірою стосуються Португалії та Сполученого Королівства, Італії й Данії, Польщі та Німеччини, тоді як Україна тільки отримала шанс обрати стратегічний шлях розвитку без втрати своєї національної самобутності та культури. Асоціація з ЄС, що складається з держав і народів, які дуже відрізняються один від одного – вони є промисловими й сільськогосподарськими, острівними й без доступу до моря, з перевагою католицької, православної чи протестантської віри – не загрожує Україні жодними драматичними наслідками для її самобутності та національної ідентичності. Конкретною допомогою може бути досвід тих, хто двадцять років тому теж почав з умов асоціації. Прийняття таких далекосяжних і стратегічних рішень вимагає мужності й рішучості політичних еліт і суспільства [1].

У сучасній геополітиці під національними інтересами розуміють стратегічно важливі цілі, що їх ставить перед собою кожна держава, і засоби, за допомогою яких вона розраховує їх досягти. Українські національні інтереси – це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні й духовні цінності українського народу як носія суверенітету та єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства й держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток. У цьому розумінні національні інтереси є важливішими завданнями внутрішньої й зовнішньої політики.

Пріоритетне значення серед національних інтересів має захист державного суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів, недопущення втручання у внутрішні справи України. За умов перехідного стану, у якому перебуває наша країна, коли досі залишаються не вирішеними багато з аспектів політичної й економічної трансформації, національні інтереси мають відігравати вирішальну роль. У Законі України “Про основи національної безпеки України” визначені пріоритетні національні інтереси України на сучасний момент, узагальнивши доцільно визначити так: відродження й зміцнення власної державності, відтворення національної економіки, ідентифікація громадян як громадян України, у зовнішній політиці – інтеграція в європейський політичний, економічний і правовий простір [3].

Сьогодні міжнародні відносини характеризуються багатьма взаємопов’язаними процесами, що прямо або опосередковано впливають на стан держави та суспільства. Серед них домінуючу роль відіграють процеси формування глобальних світових ринків, посилення взаємодії й інтеграції національних економік, утворення нових центрів економічного тяжіння і політичного впливу. Це призводить до зростання конкуренції між країнами та регіональними угрупованнями, посилення впливу транснаціональних корпорацій на економічний і суспільно-політичний розвиток національних держав. За такої ситуації більшість держав пов’язує реалізацію національних інтересів з адаптацією до процесів глобалізації й активною участю в них. Такий підхід стає необхідною запорукою сталого економічного зростання, досягнення високого рівня добробуту громадян, соціальної та політичної стабільності.

Таким чином, найбільш важливим й актуальним для України, з огляду на проголошений євроінтеграційний курс, є приклад Європейського Союзу. Набуваючи членства в цьому інтеграційному утворенні, держави стикаються з питанням делегування тих або

інших своїх повноважень на користь Союзу в цілому. Це провокує виникнення в країнах-членах і в країнах-кандидатах на членство в ЄС побоювання щодо обмежень їх державного суверенітету всередині Європейського Союзу.

Суверенітет у політологічному словнику визначається як політична незалежність держави, яка дає їй можливість з урахуванням зовнішніх зобов'язань вирішувати та регулювати власні проблеми внутрішньополітичного життя, здійснювати відповідно до національних інтересів зовнішню політику, добровільно входити до різноманітних стратегічних союзів [6].

Очевидним є те, що Європейський Союз, з одного боку, не є федеративною державою чи конфедерацією, а з іншого, – не становить собою класичну міжнародну організацію, спрямовану на міждержавне співробітництво. Країни-члени ЄС юридично залишаються суверенними державами, які добровільно, за власним вибором, об'єднали свої суверенітети для того, щоб збільшити свою потужність і вплив у світі, якого жодна з країн-членів не могла б досягти поодиночі.

Проблема державного суверенітету в межах ЄС вирішується таким чином, що країни-члени “об'єднують” певні важливі аспекти своїх суверенних прав. Термін “об'єднання суверенітетів” означає об'єднання системи прийняття рішень у процесі міжнародного співробітництва. Однак за певними політичними напрямками, визначеними в правових документах, країни-члени делегують право прийняття рішень одному з органів ЄС, який ухвалює рішення кваліфікованою більшістю голосів. Відповідно, ця система передбачає, що позиція окремої країни-члена може бути не врахована. Головна причина, через яку країни-члени погоджуються на такі обмеження, полягає в тому, що в деяких сферах діяльності ЄС можливість блокування рішення може призвести до більш небажаних наслідків, ніж недотримання принципу одноголосної згоди.

Співвідношення національних інтересів і суверенітету виражається через питання їх балансу, який би виключав можливість надмірного посилення інститутів Союзу й водночас дозволяв, незважаючи на супротив окремих держав, забезпечувати досягнення завдань і цілей інтеграції. Тут слід відзначити, що на початкових етапах інтеграційного процесу спостерігалось перебільшення можливостей наднаціонального методу правового регулювання. Проте досвід Європейського Союзу зі всією очевидністю продемонстрував, що наднаціональність можна розглядати лише в комплексі з проблемою державного суверенітету.

Підтримання балансу між рівнем наднаціональності й державного суверенітету залишається “камнем спотикання” щодо інтеграційного процесу в Європі. На сучасному етапі досягнення цього балансу в праві Європейського Союзу ускладнюється фактором посилення неоднорідності в рамках Союзу.

Часто в політичній доктрині, характеризуючи наднаціональні об'єднання, говорять про втрату, обмеження суверенітету чи делегування державного суверенітету певній наднаціональній владі, яка ієрархічно є вищою за державну владу. Але більшість учених вважають, що з виникненням наднаціональної організації слід говорити не про втрату державами-членами свого суверенітету, а лише про передання ними певних своїх повноважень спільно створеному об'єднанню. Відтак наднаціональність полягає в переході від органів держав частини їхніх суверенних прав до наднаціональних інститутів. Адже свої суверенні права держави передають добровільно у своїх власних інтересах, тому доцільніше говорити про добровільне самообмеження суверенітету, а не про відмову від нього, а тим паче його втрату.

У рамках Європейського Союзу наднаціональність не завдає шкоди національному суверенітету держав, хоча певною мірою обмежує його. Таке обмеження здійснюється лише за згодою держав і в межах ними ж установлених рамок, які визначаються нормами права Союзу й визнаються національним законодавством держав-учасниць ЄС.

З точки зору зовнішнього суверенітету заслуговують на увагу, перш за все, нові положення Лісабонського договору, який набрав чинності в грудні 2009 року. Цей договір спрямований на докорінне вдосконалення інституційної структури ЄС, посилення влади наднаціональних органів Союзу, більш широке закріплення примату законодавства ЄС над національним законодавством держав-членів.

Межі компетенції Союзу визначає принцип “наділення повноважень”. Згідно із цим принципом, ЄС має діяти тільки в межах своєї компетенції, наданої йому державами-членами для досягнення цілей, установлених договорами (ст. 5.2 ДЄС). Межі повноважень ЄС повинні поважатися як органами Союзу, так і державами-членами [5].

Однак принцип наділення повноваженнями також означає, що будь-яка компетенція, не надана Союзу в Договорах, належить державам-членам (ст. 4.1 та 5.2 ДЄС). На відміну від участі держав у міжнародних організаціях, членство в Союзі веде до обмеження державами-членами своїх суверенних прав, частину яких вони передають ЄС [5].

Кожна з країн-членів ЄС має можливість відстоювати власний суверенітет. Показовим є приклад Польщі, яка напередодні підписання Лісабонської угоди провела величезну роботу й відстояла власну позицію щодо деталей голосування кваліфікованою більшістю, отримавши, зрештою, більше впливу на роботу органів ЄС, ніж це передбачали попередні варіанти Лісабонської угоди.

Достовірним і зрозумілим для суспільства методом оцінки перспектив України в різних інтеграційних напрямках є аналіз стану тих країн, які вже є членами різних об'єднань. У такий спосіб громадяни можуть наочно побачити, що їх чекає після приєднання до тієї чи іншої організації. Найкращим прикладом, що ілюструє перспективи проєвропейського вектора інтеграції України, є Польща.

Польща й Україна – дві постсоціалістичні держави, що мали приблизно однакові стартові позиції на початку трансформаційних перетворень, досить схожу структуру економіки, подібне складне геополітичне положення та поляризовану політичну систему. Тривалий час вони йшли різними шляхами, тому досить цікавим є порівняння нинішніх результатів двох держав, зокрема, показників соціально-економічного розвитку, що дає можливість оцінити ефективність кожної з двох зовнішньополітичних стратегій: чіткої й активної політики проєвропейської інтеграції та політики балансування між Сходом і Заходом. Достатньо показовим у цьому контексті є аналіз ключових макроекономічних показників двох країн.

Ставши повноправним членом Європейського Союзу, Польща разом з іншими країнами Центральної та Східної Європи зобов'язалася адаптувати своє внутрішнє законодавство до прав спільноти. Так, згідно з Конституцією Республіки Польща, міжнародне право, зокрема союзне право, отримало зверхність над польськими положеннями ст. 91 Конституції РП [2]:

1. Ратифікована міжнародна умова після її оголошення в Деннику законів Республіки Польща складає частину державного правового ладу й безпосередньо виконується, якщо її виконання є можливим без прийняття закону.

2. Міжнародна умова, ратифікована за вираженою в законі попередньою згодою, має зверхність над законом, якщо цього закону не можна погодити з умовою.

3. Якщо це впливає з ратифікованої Республікою Польща умови щодо створення міжнародної організації, то встановлене нею право застосовується безпосередньо, маючи також зверхність у разі суперечливості із законами.

Проте суверенітет держави-члена знаходиться під захистом базових принципів Євросоюзу й, перш за все, субсидіарності. У Договорі про Співтовариство в статті 5 визначається, що Спільнота діє в межах повноважень, що їй надає цей Договір, і заради цілей, визначених у Договорі. У сферах, що не належать до її виключної компетенції, Спільнота діє згідно з принципом субсидіарності лише тоді й у такому обсязі, коли дер-

жави-члени не можуть належним чином досягти мети запланованого заходу, натомість це краще здійснити на рівні Спільноти з огляду на масштаби чи результати запропонованих заходів. Це один з основоположних правових принципів організації, який гарантує свободу дій окремих країн без шкоди для ефективності функціонування в цілому [5]. Наприклад, відповідно до вказівок Світового банку, варто було б урахувувати вартість однієї поїздки в громадському транспорті (у Польщі становить близько 10 грн, тоді як в Україні 2 грн), але реальна вартість такої поїздки в Польщі виявляється навіть нижчою, ніж в Україні, якщо користуватися місячними проїзними квитками, як роблять усі постійні жителі польських міст. Реальний зріз цін на різні групи товарів показує, що загалом у Польщі ціни нижчі, ніж в Україні, тому чинник ПКС у жодному разі не “перебільшує” показників соціально-економічного розвитку наших сусідів.

Таким чином, можемо наочно пересвідчитися, що Польща, яка ще в 90-х роках минулого століття чітко трималася курсу на євроінтеграцію, досягла більших економічних успіхів порівняно з Україною, яка намагалася отримати дивіденди, декларуючи інтеграційні прагнення одночасно в східному й західному напрямках. При цьому із часу приєднання Польщі до ЄС економічне зростання країни відчутно прискорилося, а темп зростання ВВП у всі роки був вищим, ніж середньоевропейський показник. Це дало можливість зменшити розрив у рівні економічного розвитку між Польщею та ЄС – відношення ВВП на душу населення держави до середнього значення по ЄС зросло з менш як 50% перед приєднанням до ЄС до 63% – у 2012 р. Окрім номінального зростання ВВП, важливими є позитивні структурні трансформації виробництва й експорту в бік високотехнологічної продукції. Наразі значний внесок у ВВП роблять машинобудування, IT-індустрія, будівництво, легка промисловість, освіта та наука.

Досвід Польщі спростовує тезу про те, що вступ до ЄС автоматично призведе до охолодження торговельних відносин із східними країнами. Навпаки, після приєднання до ЄС Польща значно збільшила експорт до цього регіону, зокрема й до Росії, що зумовлено загальним підвищенням конкурентоспроможності польської економіки. Якщо у 2004 р. частка східних країн у польському експорті й імпорті товарів становила 7,0 і 9,7% відповідно (на Росію припадало 1,7 і 2,1%), то у 2012 р. вона зросла до 10,0 і 16,3% (частка Росії зросла до 5,4 і 14,3%). Зауважимо, що єдиною, проте досить вагомою, перевагою України є нижчий рівень безробіття. Реальна картина підтверджує статистичні дані: проблема безробіття справді вкрай актуальна для Польщі. Вона є чітким прикладом негативного ефекту від вступу до ЄС. Високе безробіття польські експерти пояснюють помилковою політикою демонтажу металургійної та вугільної промисловості, що спричинило також занепад важкого машинобудування, орієнтованого на названі галузі. Відбулося це під тиском жорстких екологічних норм ЄС, які почали діяти після приєднання республіки до Союзу. Польський уряд вважав вкладення значних коштів у підвищення екологічності цих виробництв недоцільним й економічно нерентабельним. Разом з тим ці галузі формують чималу кількість робочих місць, ліквідацію яких не може компенсувати навіть динамічний розвиток високотехнологічного виробництва та сектору малого й середнього підприємництва. Україна ж завдяки тому, що зберегла потужні промислові виробництва (хоча й екологічно шкідливі), має набагато менший рівень безробіття.

Однак попри низку проблем інтеграція Польщі до ЄС корелює зі значним поліпшенням абсолютної більшості показників соціально-економічного розвитку держави. Досягнути цього прогресу їй вдалося завдяки можливостям і вигодам, які надало Польщі членство в ЄС: покращення бізнес-клімату, укріплення ринкової економіки, створення ефективної системи захисту прав власності, прямий доступ до фінансових ринків європейських країн і відсутність митних бар'єрів у рамках Європейського Союзу.

Найвідчутнішою вигодою є, безумовно, прямі дотації з бюджету ЄС. Вони надходять до Польщі в рамках реалізації двох пріоритетів ЄС, а саме – політики вирівнюван-

ня та підтримки сільського господарства. Загалом від моменту вступу до ЄС, тобто від 1 травня 2004 р., Польща отримала майже 85,3 млрд євро. Щоправда, як член ЄС країна також здійснює внески до бюджету Союзу, тому сукупний обсяг трансфертів нетто дещо менший – 65 млрд євро. Відповідно до напрямів, у рамках політики вирівнювання було отримано 52,8 млрд євро, а в рамках спільної сільськогосподарської політики – ще 28,2 млрд. Тільки у 2012 р. з бюджету ЄС Польща отримала майже 12 млрд євро. У наступному бюджеті ЄС на 2014–2020 рр. їй призначено 105,8 млрд євро, з них 72,9 млрд – у рамках політики вирівнювання [1]. Указані суми потрапляють до бюджету та йдуть на фінансування напрямів, які відповідають назвам операційних програм. При цьому більша частина коштів – це капітальні видатки, які неможливо спрямувати на інші цілі. Значний обсяг коштів ЄС спрямовує на модернізацію інфраструктури Польщі (будівництво автострад, аеропортів, модернізацію залізничних колій, оновлення парку комунального транспорту); реалізацію енергоефективних заходів (від розвитку проєктів “зеленої” енергетики до переобладнання ТЕС на споживання газу); підтримку НДДКР; розвиток малого бізнесу; фінансування освіти та науки тощо.

Окрім прямих бюджетних дотацій, безпосередньою вигодою від приєднання до ЄС можна вважати зростання реальних прямих іноземних інвестицій, а не зростання обсягів репатріації капіталу, як це відбувається в Україні. Це підтверджується тим, що 90% інвестицій у Польщу припадають на європейські й американські компанії, і їх прихід у країну зумовлений інтеграцією держави до єдиного економічного західного простору. У період 2003–2012 рр. Польща залучила 101,9 млрд євро, тоді як Україна із набагато більшим потенціалом – 36,8 млрд євро [1]. І це не кажучи про те, що більша частина прямих іноземних інвестицій, які надходять до України, – це кошти, виведені з її економіки з метою зниження рівня оподаткування.

На прикладі Польщі ми можемо наочно побачити, які вигоди чекають на Україну в разі повноцінної інтеграції до ЄС, куди буде спрямовано додаткові фінансові ресурси й хто найбільше від цього виграє. Безумовно, проведення паралелей між Україною й Польщею в цьому питанні викликає критичні зауваження в низки експертів, зокрема, і досить слушні. Головні з них звучать у дусі, що Україна – не Польща. Після десяти років активної підготовки до інтеграції в ЄС і ще десяти років членства це твердження є правомірним. Проте менталітет поляків дуже близький до українського, а комплекс проблем, з якими нині стикається Україна, сильно подібний до тих проблем, які були притаманні Польщі (як, зрештою, й іншим постсоціалістичним державам регіону) перед початком руху в європейському напрямі. Хоча ще й дотепер у Польщі спалахують скандали щодо різних фінансових афер, зловживань чиновників, нецільового використання бюджетних коштів, ухиляння підприємств від сплати податків. Але саме тут членство країни в ЄС відіграє значну конструктивну роль. Європейський суд активно присікає будь-які намагання органів державної влади спотворити ринковий простір (тобто створити неринкові переваги для окремих суб’єктів). Європейська комісія слідкує за ефективністю та обґрунтованістю витрачання чималої частини публічних коштів, насамперед тих, які Польща отримує зі структурних фондів ЄС, що автоматично формує антикорупційну культуру в чиновників. Європейські компанії сформували цивілізований діловий клімат, де домінують принципи прозорості, чесної конкуренції та партнерського діалогу з органами влади.

Разом з тим варто наголосити, що, крім великих потенційних вигід, на європейському напрямі інтеграції Україну очікують і потенційні досить значні загрози. Головна з них полягає в тому, що українські підприємства апріорі не є конкурентоспроможними, а тому можуть не лише не досягнути успіхів на європейських ринках, а й утратити внутрішній. Це справді є реальною загрозою, оскільки європейські підприємства вже перебувають на порядок вище в технічному та технологічному розвитку. Тому українській

владі слід чітко усвідомлювати, що загрозою для вітчизняної економіки є не європейські інвестиції, а якраз їх брак. У зв'язку з відкриттям нового й досить об'ємного ринку, європейські компанії мають альтернативу: або розширити експорт капіталу в Україну, налагоджуючи тут своє виробництво, або збільшити експорт готової продукції, інвестувавши хіба що в логістику.

На стадії проміжної інтеграції до ЄС, а саме такою є зона вільної торгівлі, європейські підприємства розширюватимуть передусім імпорт товарів, а не інвестицій і технологій. Окрім менш конкурентного інвестиційного клімату України, це зумовлено й низкою вузькогалузевих чинників, про які в Україні не говорять через брак відповідної інформації. Мова йде, зокрема, про жорсткіші правила оподаткування доходів і капіталу дочірніх підприємств європейських компаній, що розташовані за периметром ЄС. До того ж вони позбавлені можливості використовувати інструменти державної допомоги. Загалом загроз для вітчизняної економіки в європейському векторі інтеграції чимало, але й потенційні вигоди є досить привабливими. Домогтися успіхів у цьому напрямі можливо тільки завдяки політичній волі керівництва країни довести цей рух до повноцінної інтеграції в ЄС. В іншому разі, якщо Україна залишиться лише на стадії асоціації й зони вільної торгівлі, вона втратить усі можливості східного вектора, проте не здобуде відчутних дивідендів на західному напрямі.

Національний інтерес Польщі полягає в тому, щоб бути послідовним прихильником України та її адвокатом в ЄС. Не через українофільство, але як суспільство, як держава, Польща надзвичайно зацікавлена в тому, щоб Україна не потрапила в “чорну діру”, як Білорусь. Тому треба прагнути до того, щоб польсько-український кордон перестав розділяти країни, досягти безвізового режиму, проводити спільні польсько-українські дослідження, розвивати студентські обміни. Таким чином наближувати Україну до Європи, але остаточний вибір залишається за українцями.

Нині найактуальнішим питанням є те, що чекає Україну після підписання асоціації з ЄС. Якщо розглядати його з точки зору довготермінових перспектив, то аналогів євроінтеграції, напевно, і немає. По суті, сьогоднішній вибір полягає якраз у тому, чи залишиться Україна на сучасному рівні розвитку, що йменується у світі країною “третього сорту”, чи, переборовши труднощі й здолавши перешкоди, інтегрується не просто в Євросоюз, а стане повноцінним членом світового співтовариства.

1. Виступ Посла Яна Томбінського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europa.eu/delegations/ukraine/2013/11.09.uk.htm>.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Електронний ресурс]. – Режим доступу : < <http://www.trybunal.gov.pl/akty/konstytucja.htm>.
3. Закон України “Про основи національної безпеки України” // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – С. 351.
4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.
5. Лісабонська редакція ДЄС (преамбула та ст. 1) і ДФЄС (преамбула) зберігають посилання на це загальне обґрунтування інституційних цілей євроінтеграції, яким розпочинається преамбула Римського договору про заснування ЄЕС. Див.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_fr.htm.
6. Політологічний енциклопедичний словник : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Шемшученка Ю. С., Бабкіна В. Д. – К. : Генеза, 1997. – 400 с.

В статті аналізується шанс України вибрати євроінтеграційний курс розвитку без втрати своєї самобитності і національної ідентичності. Як ілюстрація перспективи проєвропейського вектора інтеграції України розглядається досвід Польщі, який ще з 90-х років минулого століття чітко визначив курс на євроінтеграцію.

Ключевые слова: національна ідентичність, національна самобитність, європейська інтеграція, перспективи інтеграції України, трансграничне взаємодія, угода про асоціацію з ЄС, польський досвід європейської інтеграції.

This article analyzes the Ukraine's chance to choose European integration course of development without losing their originality and national identity. As an illustration used the description European integration in Poland, which since the 90s of last century clearly defined policy of European integration.

Keywords: national identity, national originality, European integration, prospects for Ukraine's integration, transborder interaction, Association Agreement with the EU, Polish experience of European integration.

УДК 323.1

ББК 66.4

Юрій Туркус

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПРОСТОРУ ЄС

У статті аналізується стратегія України щодо її входження до Європейського Союзу. Визначається мета реалізації стратегічного курсу на європейську інтеграцію й створення передумов для набуття Україною членства в Євросоюзі.

Ключові слова: Європейський Союз, стратегія України, європейська інтеграція, членство в Євросоюзі.

Успішне сходження Європейського Союзу та залучення до свого складу країн Центрально-Східної Європи імперативно поставило ряд важливих теоретичних і практичних проблем. В їх числі встановлення географічних меж інтеграційного об'єднання, перспектив для європейських країн пострадянського простору, зокрема, можливостей входження України до складу об'єднаної Європи. Очікуване безпрецедентне розширення, яке сталося у 2004 р., коли 10 країн ЦСЄ поповнили лави ЄС, спонукало керівництво України якомога швидше визначитися стосовно власних перспектив. Необхідність правильного та всебічного визначення інтеграційної стратегії була спричинена вказаним перебігом подій і формуванням, у зв'язку із цим, принципово нової геополітичної ситуації. Пріоритетним напрямом офіційний Київ установив європейську інтеграцію.

Підкреслимо, що Україна ще в "Основних напрямках зовнішньої політики", затверджених Верховною Радою 1993 р., чітко сформулювала прагнення поповнити сім'ю європейських країн і ввійти до європейського простору [1]. На рубежі століть, коли поставало питання входження до ЄС країн ЦСЄ, Україна лишилася, практично, одна з держав пострадянського простору, яка чітко ставила мету поповнити лави Євросоюзу. Адже для трьох країн Балтії це питання було в цілому вирішеним, Білорусь і РФ не ставили перед собою таких амбітних планів, а Молдова через ускладнення з Придністровською республікою не може наполягати на інтеграції до ЄС.

Виходячи зі свого цивілізаційного вибору й сповідуючи європейські демократичні цінності та з метою реалізації стратегічного курсу на європейську інтеграцію й створення передумов для набуття Україною членства в Євросоюзі в червні 1998 р. Указом Президента України було затверджено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу. У документі зазначалося, що ЄС у процесі свого розвитку досяг "високого рівня політичної інтеграції, уніфікації права, економічного співробітництва, соціального забезпечення та культурного розвитку" [2]. З огляду на таке становище, пріоритетними напрямками європейської інтеграції в Стратегії були визначені:

- адаптація національного законодавства до законодавства ЄС, забезпечення прав людини, що полягає в зближенні із сучасною європейською системою права;
- економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та Євросоюзом, важливими чинниками яких було визнано уніфікацію національної економіки на засадах СОТ, лібералізацію та синхронізоване відкриття ринків ЄС й України;